



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.  
Theologia Universa**

**Archdekin, Richard**

**Dilingae, 1687**

Caput Primum. De Notitia totius juris Canonici, ejus Partibus, Ordine,  
Materia, & variis citandi modis.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-38477**

vis alia occasione horum singulorum notitiam in promptu habere, ac frequenter recolare. Hinc in illius commodum sanè singulare, Tractatum sequentem non modico studio elaborandum existimavi, ne etiam in hoc genere aliquid desit ad hujus Operis complementum.

Primo igitur, declarantur juris Canonici Partes omnes, ordo, materia, ac modus singulas partes citandi, & in libris citatas, in corpore juri facile repertiendi, in quo pauci fati peritiam habent. 2. Sequuntur Regula juris Canonici breviter explicata, quæ sunt lucida dictamina, & quasi medulla universi juris, formula brevi comprehensa, & facile retinenda, ac proferenda. 3. Adducuntur Auctores varii qui juris Canonici materias tractarunt, ut horum notitia & defectus ad manum habeatur. 4. Simili modo proceditur in declaratione Partium, citationum, materiarum juris Civilis: Cujus & Regula deducuntur: & demum Auctores varii proferruntur, qui in jus Civile scripserunt. 5. Scientiæ Philosophicæ, uti & Mathematicæ, origo, progressus, partes omnes ac materiæ ob oculos ponuntur. Illius principia, & Axiomata in Scholis recepta exponuntur. Denique annotantur accuratè Auctores varii, qui in omni genere Philosophiam tam antiquam, quam novam recenter tractarunt. 6. Deducuntur Theologiæ universæ Partes, ordo, materiæ, earumque distributio juxta Methodum D. Thomæ passim in Scholis receptam. Subduntur Auctores omnis generis, Operumque notitia, quæ etiam in Theologiæ controversiis recentioribus prodierunt. 7. Exponitur norma & praxis Fori Ecclesiastici præsertim Romani.

Horum singula haud dubiè magno subsidio erunt illis Missionariis, & aliis librorum copiâ carentibus, quibus ego potissimum subvenire studeo. His sanè, & passim aliis, multò facilius est has scientiarum Regulas, quam tot earum Volumina evolere, vel ex multis hæc notatis Auctorem sibi idoneum deligere, quam Bibliothecas comparare: quorum singula in decursum nagis elucescent.

CAPUT PRIMUM.

De Notitia totius juris Canonici, ejus Partibus, Ordine, Materia, & variis citandi modis.

Jus canonicum originem duxit à primis Ecclesiæ Conciliis & Decretis: progressum habuit ex aliis Patrum, Pontificum, ac variorum Conciliorum placitis, ac statutis in Corpus juris redactis, & approbatis. Canonicum dicitur à Canonibus, id est, Regulis Ecclesiasticis, quibus constat. Continet quinque partes, quæ sunt, Decretum, Decretales, Sextus Decretalium, Clementinæ, Extravagantes.

I. Decretum, seu liber Decretorum continet summam juris antiqui à Gratiano Monacho Benedictino, ex diversis Conciliis, & Sanctorum Patrum placitis collectam; unde passim dicitur Decretum Gratiani. Illud approbavit Eugenius III. circa annum Christi. 1150. Subdividitur in tres partes, prima continet Distinctiones 101. subdivisas in capitula seu canones. 2. Continet 36. Causas

subdivisas in Quæstiones, varia capitula continentes. 3. continet tractatum de consecratione divinum in quinque distinctiones, quæ etiam in varia capitula subdividuntur.

Porro Decretum juxta tres illas Partes diversimodè citatur. Prima pars citatur per initium & numerum distinctionis v. g. capitulo Clericorum distinctione 5. Secunda pars citatur sic: capitulo Nemo 11. Quæst. 3. ubi per ly 11. subintelligitur causa. Tertia pars similiter citatur per capitula, & numerum distinctionis adjecto ly, de consecratione, v. g. capitulo Episcopus; de consec. Distinct. 4. Huic tertiæ parti subnectuntur canones Pœnitentiales 47. & canones Apostolorum 24.

Nota, Secunda parti Decreti causa 33. Quæst. 3. inferi Tractatum de Pœnitentiâ, divinum in 7. Distinctiones, subdivisas in canones seu capitula, quæ proinde ita v. g. citantur: cap. Lacrymæ, de Pœnitentiâ Distinct. 1. Hunc Tractatum nonnulli cum Wibaldo referunt ad 3. partem: sed ex communi, tertia pars Decreti solum continet Tractatum de consecratione.

II. Decretales continent literas Pontificum, ad quæstiones, tum in conciliis, tum extra sibi factas, decretoriè respondentium. Eas in unum Tomum redegit & in 5. libro digessit ac confirmavit Gregorius IX. sub annum Christi 1230. Singuli libri dividuntur in Titulos, & Tituli in capitula, quæ v. g. sic citantur: capitulo Pastoralis, de rescriptis. Porro ad facilius inventendum Titulum de quo est quæstio, præfixus est ubi index Titulorum ordine Alphabetico nec non index Capitulorum etiam ordine Alphabetico subiecto ex verbis initialibus cujusque Capituli.

III. Sextus Decretalium sic dicitur, quia quinque prioribus postmodum additus fuit à Bonifacio VIII. sub annum Christi 1298. Dividitur in 5. libros sub iisdem Titulis ut supra, & eodem modo citatur; nempe per initium Capituli & Titulum adjecto ly, in sexto, v. g. Capitulo Alma mater, de sententiâ Excommunicationis in 6.

IV. Clementina, sic dicitur, quod continent constitutiones Clementis V. variis occasionibus editas, publicatas tamen à Joanne XXII. sub annum Christi 1317. Dividitur in 5. libros, quorum singuli suos habent Titulos & capitula ut supra: Citantur sic: Clementina dudum, de sepulturis.

V. Extravagantes, sic dicitur, quia sunt extra priores partes, ex quibus unum corpus juris Canonici antea fuerat constitutum. Dividuntur in duas partes, quarum prima continet 20. Constitutiones Joannis XXII. quæ citantur hoc modo: extravagante, cum ad sacrosanctæ de sententiâ Excommunic. Joannis XXII. Secunda pars continet alias Extravagantes in 5. libros digestas, quæ dicuntur communes, quia à diversis Pontificibus sunt editæ. Citantur hoc modo, Extravagante super gentes, de consuetudine.

Nota, cum liber sextus Decretalium, Clementinæ & Extravagantes omnes sint Decreta Pontificum, & quæ ac quinque illi libri qui ad secundam partem pertinent, & simpliciter dicuntur Decretales, ideo à quibusdam totum jus Canonicum dividitur in duas partes, nempe in Decretum & Decretales, supradicta omnia comprehendendo sub Decretalibus, sed hoc quoad rem in idem redit.

Ad extremum, ut Citationes juris Canonici, & civilis

Civilis melius inter se discernantur, notandum est, quod in jure Civili citantur Instituta, Codices, Digesta, sive Pandectæ, & hæc per græcum, P. Vel duplex ff. item Novellæ, Authentica, & Leges Imperatorie. Juris autem Canonici loca citantur his nominibus, Decretum, Decretales, sextus Decretalium, Clementinæ, Extravagantes, quæ dividuntur per Capita & Distinctiones, & harum Capitula, addito Capituli verbo primo, ad illius à cæteris distinctionem, uti in prædictis, & infra sequentibus de jure civili observari poterit.

## CAPUT II.

*Regule juris Canonici, earumque brevis Expositio, quæ ad Resolutiones particulares in omni penè materia deserviunt.*

**O**mnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur. *Cap. 1. Omnis.* Quia sublata causa tollitur effectus, qui ab illa conservatur. Sic nudi consensus obligatio, contrario consensu tollitur. Ex decretalibus in *Lib. 5. Cap. 1.* Et est regula conformis juri Civili *L. Nihil. ff. eodem.* Non habet tamen hoc locum in matrimonio, & quando eederet hoc in præjudicium tertii: ista enim lex particularis excipit, uti in aliis regulis aliquando contingit.

*Dubia in meliorem partem interpretari debemus.* *Ex Cap. 2. Estote.* Quia melius est de misericordia argui, quam de severitate, C. alligant 26. *Quæst. 7.* Et magis expedit falli per bonam opinionem de alio, quam per malam, *D. Thomas.*

*Propter scandalum evitandum, veritas non est omit-tenda.* Scilicet ubi dici debet. *Cap. 3. Qui scandalizaverit.*

*Propter necessitatem, illicitum efficitur licitum. Illicitum scilicet ex aliqua lege positiva, non ex natura sua.* *Cap. 4. quod non est.*

*Illicite factum, obligationem non inducit.* *Cap. 5. quod latenter.* Quia facta contra legem ipso jure non valent, regulariter loquendo.

*Tormenta, iudiciis non præcedentibus, inferenda non sunt.* *Cap. 6. cum in contemplatione.* Sed nec præjudicat confessio in tortura, nisi extra locum torture ratificata fuerit, *Lib. 1. ff. de Quæstion.*

*Sacrilegus est offendens rem, vel personam Ecclesiasticam.* *Cap. 7. quæ multoties.* Nam & res, sive bona Ecclesiæ oblata, sacrata censentur.

*Qui facit alteri quam debet, facere non dicitur.* *Cap. 8. qui ex timore.* Quia sic factum non est lege ratum, sed nullum.

*Ignorantia non excusat Prælatum in peccatis subditorum.* *Cap. 10. quamvis.* Scilicet, culpabilis, quia Pastoris est ovis cavere. C. sit Rector. *Dist. 43.*

*Pro spiritualibus homagium non præstatur.* 1. Juramentum fidelitatis. *Cap. 11. indignum.* Tale non est juramentum obedientiæ, quod præstatur Prælati post adeptum beneficium. *Cap. antiqua de Privileg.*

*Beneficium Ecclesiasticum illicite, sine institutione Canonica obtinetur.* In sexto. *Cap. 1. Beneficium.* Quia in Ecclesiam non datur ingressus nisi per ostium, id est, illius prælatum.

*Possessor malæ fidei nullo tempore præscribit.* *Cap. 2. Possessor.* Quia in quo quis peccat premium non meretur: C. vigilanti *Extrav. de Præscrip.*

Sine possessione præscriptio non procedit: *Cap. de Poss.* Quia præscriptio in possessione fundatur. Hinc Laicus decimas, & jura spiritualia nunquam præscribit, quia Laici possessionis illorum sunt jure incapaces.

Non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. *Cap. 4. peccatum.* Quia sine voluntate restituendi Penitentia non agitur, sed simulatur.

Nemo potest ad impossibile obligari. *Cap. 6. Nemo.* Quia natura docet non imputandum homini quod non est in ejus potestate.

Privilegium personale personam sequitur, & extinguitur cum persona: *Cap. 7. privilegium.* Hinc ad hæredes non transit: imo quando quæ extinguitur ante personam, cum quis abutitur privilegio: *Ex Cap. accedentibus.* *Extra. de Privileg.*

Semel malus, semper præsumitur esse malus. *Cap. 8. semel.* Scilicet nisi probetur mutatus, ut in ecclesiis. Sicut semel bonus præsumitur in posterum bonus, nisi mutatio probetur: *Cap. Unica. Extrav. de Scrip.*

Ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum: *Cap. 9. Ratum.* Quia ex jure duæ sententiae non cadunt circa idem.

Cum sunt partium jura obscura, reo favendum est potius quam actori: *Cap. 11. cum sunt.* Quia actor impetit, reus se defendit, quod est favorabilius: *Inst. de Interdict. §. commodum.* Item, Nemo præsumitur ligatus, sive obnoxius, nisi probetur, cum omnes homines sint naturæ liberi: *Authentica quibus modis §. Nunc. Coll. 7.* Unde & sequitur illos habere possessionem suæ libertatis, & jura ne ea gravetur, nisi ex causa facta probata. Regula dicta locum non habet in causis quibusdara ex jure favorabilibus, ut si jura sint obscura in causa matrimonii, libertatis, Testamenti vel dotis, in horum favorem potius judicatur: C. Fin. *Extra. de judicata.*

In iudiciis non est acceptio personarum habentium *Cap. 12. in iudiciis.* Quia iudicium requirit æqualitatem, quæ repugnat acceptioni personæ unius præaliam: *S. Thom. 2. 2. Quæst. 63. Art. 4.* In partem tamen imponendis deferendum est dignitati, & personæ, *Cap. Fin. Extrav. de Trans.*

Ignorantia facti, non juris excusat: *Cap. 13. ignorantia.* Quia quilibet præsumitur scire jus per se, vel per alios in foro externo; cum Princeps velit ut lex non obliget ante promulgationem, *Cap. in istis, Distinct. 4.*

Cum quis in jus succedit alterius, justam ignorantiam causam censetur habere: *Cap. 14. cum quis.* Scilicet in defensione, non in alterius provocacione, quia in defensione non præsumitur cognosci factum alienum.

Odia restringi, favores convenit ampliari: *Cap. 15. odia.* Si Deus benignus, ut quid Sacerdos esse austerus vult apparere. *Cap. Alligant. 26. Quæst. 7.*

Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum: *Cap. 16. decet.* Quia beneficium nos adjuvari oportet, non decipi, *Cap. Unica. Extrav. de Commod.* Regula intelligitur de beneficiis rebus, non de personalibus, ut supra *Cap. Privilegium.*

Indultum à jure beneficium, non est alienandum sine causæ cognitione, nam alio jure interdum tollitur alterius juris beneficium.

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de